

OSNOVNA ŠOLA PUCONCI, Puconci 178, 9201 Puconci

e-mail: ospuconci@ospuconci.si

tel.: +(386)2 545 96 00, ravnatelj: 545 96 02

fax: +(386)2 545 96 13

Z igrivimi koraki v spodbudnem okolju spoznavamo svet.

PRAVOPISNE NAPAKE V JEDILNIH LISTIH IZBRANIH GOSTILN ŠOLSKE OKOLICE

PODROČJE RAZISKOVANJA: slovenski jezik in književnost

AVTORICI: Anabela Žurman, Živa Dogar

MENTORICA: dr. Maja Šebjanič Oražem

Puconci, marec 2021

k u l t u r n a š o l a

TRR. NLB M.Sobota: 01297-6030676417, Davčna številka: SI96341742

Spoštujem sebe in druge, zato se z veseljem in odgovornostjo do dela učim za življenje.

KAZALO VSEBINE

ZAHVALA.....	3
POVZETEK	4
Ključne besede	4
ABSTRACT	5
1 UVOD	6
2 TEORETIČNI DEL.....	7
2.1 JEDILNI LIST.....	7
2.1.1 Zgodovina	7
2.1.2 Definicija.....	7
2.2 SLOVENŠČINA V JAVNI RABI	8
2.3 PREVZEMANJE BESED	9
2.3.1 Izposojenke.....	9
2.3.2 Tujke	9
2.3.3 Domače besede	9
2.3.4 Citatne besede.....	10
2.4 PISANJE PREVZETIH BESED IN BESEDNIH ZVEZ	10
2.4.1 Občna imena	10
2.5 RABA VELIKIH IN MALIH ČRK	11
2.6 PISANJE LOČIL.....	11
2.6.1 Pika	11
2.6.2 Poševnica.....	12
2.6.3 Vezaj	12
2.6.4 Oklepaj.....	12
3 EMPIRIČNI DEL.....	13

3.1 OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA	13
3.1.1 Raziskovalna vprašanja.....	13
3.1.2 Raziskovalne hipoteze	13
3.2 METODOLOGIJA	13
3.2.1 Raziskovalna metoda.....	13
3.2.2 Opis zbiranja podatkov.....	14
3.2.3 Obdelava podatkov	14
3.3 ANALIZA PODATKOV IN INTERPRETACIJA REZULTATOV	14
4 ZAKLJUČEK	23
VIRI IN LITERATURA.....	24
PRILOGA.....	25

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Pravopisne napake jedilnih listov pri rabi začetnice in zapisu prevzetih besed	14
Preglednica 2: Pravopisne napake jedilnih listov pri ločilih	18
Preglednica 3: Slovnčne napake jedilnih listov	21
Preglednica 4: Seznam gostiln.....	25

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Število pravopisnih napak pri rabi začetnice in zapisu prevzetih besed	17
Graf 2: Število pravopisnih napak pri ločilih.....	20
Graf 3: Število slovnčnih napak	22

ZAHVALA

Zahvaljujema se učiteljici in najini mentorici Maji Šebjanič Oražem za pomoč pri nastajanju in oblikovanju najine raziskovalne naloge. Zahvalile bi se tudi učiteljici Nini Sever za prevod povzetka v angleščino. Posebej bi se zahvalile tudi vsem gostilnam in njihovim lastnikom, ki so sodelovali in omogočili zbiranje podatkov. Hvala tudi ravnatelju Štefanu Harkaiu za omogočanje raziskovalne naloge. Hvala še enkrat.

POVZETEK

V raziskovalni nalogi *Pravopisne napake v jedilnih listih izbranih gostiln šolske okolice* raziskujeva vrste in število slovničnih napak v jedilnih listih gostiln v okolici najine šole. V teoretičnem delu najprej definirava jedilni list in predstaviva njegovo zgodovino ter navajava pravopisna pravila zapisovanja jedi in pijač. V empiričnem delu prikazujeva rezultate najine raziskave. Raziskava je pokazala, da imajo jedilni listi kar precej slovničnih napak, več kot pričakovano. Najpogostejši napaki sta bili pisanje presledka med številko in enoto ter zapisovanje prevzetih besed za jedi in pijače.

Ključne besede: pravopisne napake, jedilni list, empirična raziskava, šolska okolica

ABSTRACT

In the research assignment with the title *Spelling errors in the menus of selected inns in the school area*, we investigate the types and number of grammatical errors in the menus of inns in our school area. In the theoretical part, we first define what a menu is, present its history and list the spelling rules for correct writing down of the food and drinks. In the empirical part we present the results of our research. The survey has shown that menus have quite a few grammatical errors, more than expected. The most common mistakes were writing with a space between a number and an unit, and writing down the words for food and drink that are taken from foreign languages.

Key words: spelling mistakes, menu, empirical research, school environment

1 UVOD

V jedilnih listih gostiln se velikokrat pojavijo številne pravopisne oz. slovnične napake. Zaradi veliko prevzetih besed ter narečij se nekatere jedi in pijače pogosto napačno zapisujejo. Prav zato naju je zanimala ta tema in želeli sva odkriti ter raziskati kaj več o pravopisnih napakah v jedilnih listih gostiln v okolici najine šole. Prav tako pa naju je pritegnila raznolikost jedi ter pijač v posameznih gostilnah. To temo raziskujemo predvsem zato, ker želiva ugotoviti, koliko vrst različnih napak so imele izbrane gostilne in katere napake se največkrat pojavljajo.

Zdelo se nama je, da veliko ljudi, ki bere jedilne liste ter opazi napako, ta napaka zmoti. Zato se nama zdi ta tema pomembna, da bodo tudi drugi, predvsem gostinci, starejši ljudje ali najini vrstniki, ki uporabljajo, berejo ali pišejo jedilne liste znali pravilno zapisovati jedi ter pijače oz. da bodo pri navajanju teh besed pozorni na najpogostejše slovnične napake in jih sami ne bodo naredili.

Najina raziskovalna naloga je sestavljena iz teoretičnega dela (tam so opisane definicija jedilnih listov, menijev, jedilnikov, zgodovina jedilnih listov, uporaba ter definicija prevzetih besed in besednih zvez, občnih imen, prevzemanja glasov in naglasa), empiričnega dela (kjer sva navedli opredelitev raziskovalnega problema, metodologijo, analizo podatkov, interpretacijo rezultatov) in na koncu še zaključka ter navede virov in literature.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 JEDILNI LIST

2.1.1 Zgodovina

Začetek sestavljanja jedilnih listov sega v srednji vek. V 19. stoletju so jih sestavljali slavni kuharji (Antonin Careme, Urbain Dubois, Emile Bernard in Auguste Escoffier) na evropskih dvorih. Domnevno je bil prvi jedilni list v današnji obliki na voljo leta 1541 na slovesni pojedini v Regensburgu.

Jedilniki so vsebovali 14 hodov, današnji jih vsebujejo največ šest. Zaporedje hodov so poznali že v antiki. Danes si zaporedje v glavnem sledi prvotnim jedilnim listom, le nekatere jedi so spuščene ali združene z jedmi v hodih, ki ostajajo. Obvezno pa morajo imeti glavno mesno jed in sladico (Kukanja 2012, Novak in Lenarčič 2009).

„V prehrabnem gostinstvu je bila nekoč sestava jedilnika izključno v domeni šefa kuhinje,“ (Kukanja 2012: 69) danes pa upoštevajo želje in potrebe ter prehrabne navade posameznih gostov (diete, vera, država, priložnosti, vegani, vegetarijanci ...).

2.1.2 Definicija

Za jedilni list najdemo v različni literaturi različna poimenovanja, in sicer poleg izraza *jedilni list* tudi *jedilnik* in *meni/menu*. V nadaljevanju bova prikazali definicije vseh teh izrazov.

a) Jedilni list

Jedilni list je seznam jedi, strnjenih v posamezne skupine. Te si sledijo v logičnem zaporedju po gastronomskih pravilih, z označenimi cenami jedi. Načrtovanje ponudbe upošteva tudi higienski, prehrabni in ekonomski vidik.

Jedilne liste v osnovi delimo na:

- jedilni list za določen obrok;
- dnevni jedilni list;
- jedilni list za krajše časovno obdobje;
- jedilni list za daljše časovno obdobje;
- jedilni list za posebne priložnosti (Kukanja 2012: 65–66).

b) Jedilnik

Jedilnik ali jedilni vagon je izbor jedi za posamičen jedilni obrok. Gre za seznam, zaporedje najmanj treh jedi v določenem obdobju in določenem gostinskem lokalu. Ponudimo jih z vnaprej določeno ceno. Načrtovanje ponudbe upošteva tudi higienski, prehrambni, ekonomski in gastronomski vidik.

Na vsakem jedilniku si jedi sledijo v strogo določenem vrstnem redu strežbe. Odvisen je od letnega časa, dostopnosti živil, razločeval se je ob delavnikih, postnih dneh, nedeljah in praznikih. Ločimo dnevni, tedenski, mesečni jedilnik (Fran.si, Kukanja 2012, Novak in Lenarčič 2009).

c) Meni/menu

Meni je seznam jedi za kosilo ali večerjo iz že izbranih jedi (Fran.si).

2.2 SLOVENŠČINA V JAVNI RABI

Jedilni listi gostiln so besedila, dostopna širši javnosti, ki pride v določeno gostilno. Ker morajo imeti po zakonodaji napisano svojo ponudbo, so javna besedila, za katera pa velja, da morajo upoštevati določena pravila. Gre za pravila zakonov, kot je *Zakon o javni rabi slovenščine* (Uradni list Republike Slovenije, št. 86/04 in 8/10), in tudi pravila slovenskega knjižnega jezika (slednja bova predstavili v samostojnem poglavju).

Zakon o javni rabi slovenščine tako najprej pojasnjuje, da je slovenski jezik uradni jezik Republike Slovenije, zato v njem poteka govorno in pisno sporazumevanje na vseh področjih javnega življenja,¹ razen na dvojezičnih območjih, kjer sta uradna jezika tudi italijanščina in madžarščina (1. člen).

V nadaljevanju v 15. členu zakon določa, da morajo pri označevanju in predstavljanju izdelkov in storitev ponudniki potrošniku potrebne informacije o izdelku ali storitvi posredovati v slovenščini. Ta besedila morajo biti napisana vidno, čitljivo, za uporabnika razumljivo in v knjižnojezikovnem standardu.²

---

¹ Tudi gostilne predstavljajo del javnega življenja.

² Knjižnojezikovni standard je določen v jezikovnih priročnikih, kot sta *Slovenski pravopis* in *Slovenska slovnica*.

2.3 PREVZEMANJE BESED

„Glede besed in besednih zvez noben jezik ni samozadosten. Tudi slovenščina jih prevzema iz drugih jezikov, knjižni jezik pa jih poleg tega dobiva še iz narečij. Take besede in besedne zveze imenujemo prevzete.“ (*Slovenski pravopis* 2001: § 161; v nadaljevanju SP 2001). Pri pisanju nekega besedila in odločanju za prevzem besede pa se moramo najprej vprašati, ali prevzeto besedo potrebujemo ali nimamo zanjo ustrezne domače besede.

Prevzete besede in besedne zveze so ali občna ali lastna imena (npr. *kultura, avto, vojna, jazz, džezva*). Slovenski knjižni jezik si jih lahko prilagaja glede na izgovor in pisavo, glede na oblike ali njih rabo, pa tudi glede posameznih njihovih delov (morfemov; prav tam).

Slovenski pravopis (prav tam) določa, da „prevzeta občna imena ali besedne zveze in lastna imena podomačujemo v izgovoru, oblikoslovju in skladenjski rabi, v pisavi pa ločimo popolno in delno poslovenitev.“

2.3.1 Izposojenke

Izposojenke so popolnoma poslovenjene občne prevzete besede (npr. *kultura, miting, vojna, džezva*), taka lastna imena pa podomačena (*Zevs, Gutsman, Šmid, Petrarka*; prav tam).

2.3.2 Tujke

Tujke (prav tam) so deloma poslovenjene občne besede, npr. le govorno in/ali oblikoslovno (*show, jazz*), deloma poslovenjena lastna imena (*Schiller Schillerja, Shakespeare Shakespearja*) pa so nam polcitatna. Tujke, tuje besedne zveze ter polcitatna lastna imena imajo v imenovalniku ednine in enakem tožilniku (nepregibne besede in zveze pa sploh) lahko pisno citatno obliko (npr. *Shakespeare*), tj. pišejo se kakor v jeziku, iz katerega jih jemljemo (prav tam).

2.3.3 Domače besede

„Nasprotje prevzetih besed in besednih zvez so domače (avtohtone) besede in besedne zveze; te so ali naša dediščina iz praslovanščine ali pa so nastale že v slovenskem jeziku samem. Poleg prevzetih in domačih so še poldomačne (polprevzete) besede,“ (prav tam) ki so v slovenščini nastale iz prevzetih besed ali njihovih delov in domačih obrazil (npr. *nietzschejanec/niščejanec, šovinističen, nibelunški, moralnost* ipd.).

2.3.4 Citatne besede

V slovenska besedila prihajajo tudi citatne besede in besedne zveze (npr. *Herr, first lady*) ali tudi cele povedi (npr. *To be, or not to be: that is the question*), ki pa niso sestavine slovenskega jezika, zato se pišejo, izgovarjajo in pregibajo ter vežejo druga z drugo tako kot v izvornem jeziku (SP 2001: § 162).

2.4 PISANJE PREVZETIH BESED IN BESEDNIH ZVEZ

2.4.1 Občna imena

„Večino prevzetih občnih besed pri nas domačimo pisno (izgovorno, oblikoslovno in skladijsko pa vse); načeloma jih pišemo le po domače tedaj, kadar jih prečrkujemo iz nelatiničnih črkovnih pisav ali pa jih črkovno zapisujemo iz ideogramov.“ (SP 2001: § 164)

Pri tem *Slovenski pravopis* (2001: § 165–168) določa nekaj izjem, ki ohranijo izvirno pisavo, in sicer:

- mednarodni glasbeni izrazi (npr. *allegro*);
- nekateri manj rabljeni strokovni izrazi (npr. *curriculum vitae*);
- posamezni drugi izrazi (npr. *jazz, disco*);
- večina imen za vozila, npr. za avtomobile, letala, ali za nekatere tehnične predmete ipd. (npr. *volkswagen, peugeot, boeing, pascal*).

Vendar tudi take besede sčasoma običajno prevzamejo domačo slovensko pisavo po slovenskem izgovoru (npr. *kurikulum, džul, folksvagen, disko, paskal*; prav tam).

„Trgovska in proizvodna podjetja iz komercialnih razlogov pogosto prevzemajo tuje besede in jih tudi pišejo v izvirni obliki (taka poimenovanja pa si tudi izmišljajo). To je za knjižni jezik nepriporočljivo; če pa do tega že pride, jih pišimo po pravilih za navadne slovenske besede, torej namesto *coca-cola, juice, nylon, cocta* rajši *kokakola, džus, najlon, kokta*.“ (SP 2001: § 168)

„Občnoimenske zveze besed ali morfemov, ki se pregibajo samo v zadnji sestavini, pri domačenju navadno pišemo skupaj, npr. *pommes frites – pomfrit, bon ton – bonton, vade mecum – vademekum, cha-cha-cha – čačača, auto-da-fé – avtodafe, coca-cola – kokakola*.“ (SP 2001: § 169)

2.5 RABA VELIKIH IN MALIH ČRK

Veliko začetnico pišemo na začetku povedi (SP 2001: § 28). *Slovenski pravopis* določa tudi rabo male začetnice v stvarnih imenih, kamor spadajo tudi poimenovanja jedi in pijač. Tako z malo začetnico pišemo samostalniške občnoimenske izraze iz pridevnikov na *-ov/-ev* (npr. *vilijamovka* (hruška) in *janžavec* (vino); SP 2001: § 153). Podobno velja za pridevnike na *-ov/-ev*, ki ne zaznamujejo zmeraj svojine, temveč tudi vrsto (npr. *lipov čaj*, *hruškov kompot*; SP 2001: § 157).

2.6 PISANJE LOČIL

Ločila so enodelna ali dvodelna nečrkovna pisna (grafična) znamenja (npr. . ! , ; –). Rabimo jih lahko skladenjsko in neskladenjsko (SP 2001: § 226).

Skladenjsko se ločila rabijo (SP 2001: § 229):

- na koncu povedi (pika, klicaj, vprašaj, tri pike, pomišljaj);
- na koncu dela povedi (vejica, podpičje, dvopičje, tri pike, pomišljaj);
- na začetku povedi ali njenega dela (narekovajni in odstavčni (alinejni) pomišljaj in tri pike kot znamenje izpusta);
- na začetku in koncu povedi ali njenega dela (oklepaji, dvodelni pomišljaj in narekovaji).

„Neskladenjsko se ločila rabijo večinoma sredi ali na koncu povedi ali besede, vprašaj ali klicaj pa tudi ob robu besedila.” (prav tam)

2.6.1 Pika

Piko pišemo na koncu samostojne povedi (SP 2001: § 232). Pri tem so izjema, torej nimajo pike na koncu povedi, naslovi in napisi, naslovne strani, podpisi v dopisih, napisi pod slikami, navedba vira, enote v glavi dopisov, konec abecedno urejenih enot v seznamih, konec enot v stolpcih (SP 2001: § 238–244).

Piko pišemo tudi (SP 2001: § 248–261) za okrajšavami posameznih besed (npr. *str.*, *dr.*, *t. i.*), za številkami, kadar zaznamujejo vrstilne števnike (npr. *15. 2.*) ali prislove (npr. *prvič*, *drugič*).

2.6.2 Poševnica

Poševnica je načeloma stično ločilo, ki se uporablja za pomen *ali* in *oziroma*, za pomen *del enega in drugega* (npr. *šolsko leto 2020/21*), za pomen *ulomljeno, skozi* in *na*, za mejo med deli besede (brez presledka), povedi ali slovarskega sestavka (s presledki; SP 2001: § 452–455).

2.6.3 Vezaj

Vezaj je kratka črtica. Načeloma je stičen, redko tudi nestičen (če je s presledkom ločen z obeh strani ali le z leve; SP 2001: § 411).

Stični vezaj pišemo (SP 2001: § 413–417):

- med deli zložene besede, ki bi bili v prosti zvezi povezani z *in* ipd. (npr. *poljsko-ruski slovar, črno-bela fotografija, belo-modro-rdeča zastava*);
- med sestavinami zloženk, nastalih iz podredne zveze, če je prvi del števka/več števk ali črka/več črk (npr. *25-letnica, 4-urna (seja), 48-kilometerska (proga), 12-kratna (premoč), 100-odstoten; C-vitaminski, C-vitamin, TV-drama, c-mol*; tako tudi *14-krat*)
...

Nestični vezaj pa pišemo (SP 2001: § 427–428):

- med deloma dvojnega imena, ko se obe imeni pregibljeta (npr. *Šmarje - Sap (Šmarje in Sap), Videm - Dobropolje*);
- med osebnim imenom in vzdevkom oz. med prvotnim in privzetim priimkom (npr. *Josip Murn - Aleksandrov, Karel Destovnik - Kajuh, Zofka Kveder - Jelovšek*).

2.6.4 Oklepaj

„Oklepaj je dvodelno ločilo: prvi del imenujemo uklepaj, drugega zaklepaj.” (SP 2001: § 438) Z njim ločimo ponazoritve povedanega, variacije in dopolnitve povedanega, vrinjene stavke ali dele stavkov od glavnega dela povedi, vsebinsko drugačne povedi od drugih povedi, podatke o virih od osnovnega besedila itd. (SP 2001: § 440–447).

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

Raziskovalni problem naše naloge so bile jezikovne napake oz. slovnične pomanjkljivosti v jedilnih listih gostiln v okolici šole, saj smo se pri pouku učili pravopisna pravila in opazili, da je v jedilnih listih gostiln veliko napak. Zaradi tega smo želeli to tematiko podrobneje raziskati.

3.1.1 Raziskovalna vprašanja

Ob raziskovanju pravopisnih napak v jedilnikih izbranih gostiln šolskega okoliša smo si zastavili naslednja raziskovalna vprašanja:

- Koliko različnih vrst napak je v jedilnih listih?
- Katere vrste napak so najpogostejše pri zapisu jedi in pijač?
- Katere vrste napak so najpogostejše pri rabi ločil?
- Katera je najpogostejša skladenjska napaka v jedilnih listih?

3.1.2 Raziskovalne hipoteze

Naše raziskovalne hipoteze so bile:

Hipoteza 1: V jedilnih listih je šest različnih vrst napak.

Hipoteza 2: Pri zapisu jedi in pijač je najpogostejša napaka napačen zapis prevzetih besed (ne upoštevajo pravil *Slovenskega pravopisa*).

Hipoteza 3: Pri rabi ločil v jedilnih listih je najpogostejša napaka manjkajoč presledek za vejico.

Hipoteza 4: V jedilnih listih sta nedosledno rabljena predloga s in z.

3.2 METODOLOGIJA

3.2.1 Raziskovalna metoda

Osnovna raziskovalna metoda naše raziskave je bila deskriptivna raziskovalna metoda, s pomočjo katere smo opisali teoretične postavke (tj. analiza virov, in sicer strokovne literature o jedilnih listih in pravopisna pravila zapisovanja prevzetih besed) in kvalitativna neeksperimentalna metoda (ta je bila uporabljena v empiričnem delu, ko smo analizirali jedilne liste; Sagadin 1993).

3.2.2 Opis zbiranja podatkov

Za raziskavo smo najprej preverili, katere gostilne se nahajajo v šolskem okolju, in nato šli do njihovih lastnikov ter jih prosili, če lahko za namene raziskovalne naloge analiziramo njihove jedilne liste. Prosili smo jih za fotokopije jedilnih listov, ki smo jih glede na zastavljeno raziskavo nato analizirali.

3.2.3 Obdelava podatkov

Zbrane jedilne liste smo analizirali in podatke vnesli v preglednico programa Excel ter nato še izdelali grafične prikaze števila najdenih napak. Odkritim primerom napak iz jedilnih listov sva v poseben stolpec tudi podali predlog, kako odpraviti nepravilnosti (predlog pravih rešitev sva označili z rdečo barvo).

Vrste napak, ki sva jih zasledili v jedilnih listih, sva združili v tri kategorije. To sva storili z namenom večje preglednosti in primerjave. Med pravopisnimi napakami sva v eno skupino vključili rabo male začetnice in zapis prevzetih besed, v drugo pa zapis ločil (pike, oklepajev, poševnice itd.). V tretjo skupino, med slovnične napake, sva vključili rabo predloga, sklanjanje, rabo knjižnega jezika ter zapis besed in besednih zvez.

3.3 ANALIZA PODATKOV IN INTERPRETACIJA REZULTATOV

V nadaljevanju prikazujemo analizirane podatke in interpretiramo rezultate po vrstah napak, ki sva jih združili v prej navedene kategorije.

Najprej sva pogledali, kako dosledni so pisci jedilnih listov izbranih gostiln šolske okolice pri rabi male začetnice in zapisu prevzetih besed. Rezultate sva strnili in prikazali v Preglednici 1.

Preglednica 1: Pravopisne napake jedilnih listov pri rabi začetnice in zapisu prevzetih besed

VRSTA NAPAKE	RAZLAGA	OZNAKA GOSTILNE	ŠT. NAPAK	PRIMERI Z ODPRAVLJENIMI NAPAKAMI
Raba male začetnice	Za vrsto vina se uporablja mala začetnica, velika pa se uporablja za blagovno	G 6 G 4 G 7	18 26 7	Rumeni Muškat → rumeni muškat (G6) Sladki Refošk → sladki refošk (G6)

	znamko vina (npr. <i>jeruzalemčan, rumeni muškat, merlot, cviček, vina Pullus, vina Simič</i>).			Krampač Modra Frankinja → krampač modra frankinja (G4)
	Poimenovanja jedi pišemo z malo začetnico, izjemo predstavljajo le tista večbesedna poimenovanja jedi, pri katerih je ob jedru bodisi levi prilastek, ki je po svojem nastanku svojilni pridevnik, izpeljan iz lastnega imena (npr. <i>Karađorđev zrezek</i>), bodisi desni prilastek v imenski obliki (<i>pečenka Wellington, pečenka Stefani, govedina Stroganov</i>). ³	G 4 G 5 G 6 G 7	23 4 5 8	Sezonska Solata → sezonska solata (G4) sladko prekmurje → sladko Prekmurje (G6) Zabeljeni Ajdovi žganci → zabeljeni ajdovi žganci (G7)
Zapis prevzetih besed	Prevzeta beseda, ki jo pogosto pišejo kot <i>pizza</i> , vendar to ni pravilno.	G 1 G 6 G 7	13 19 23	pizza → pica
	Prevzeta beseda, ki jo pogosto pišejo kot	G 5 G 1	1 5	špageti po bolognjsko → špageti po bolonjsko

³ H. Dobrovoljc (2016).

	<i>bolognese</i> , vendar ni pravilno.			špageti bolognese → špageti po bolonjsko
	Prezeta beseda, ki jo pišejo kot <i>carbonara</i> , vendar ni pravilno.	G 6	1	Špageti Carbonara → špageti po ogljarsko namesto
	Prezeta beseda, ki jo pišejo kot <i>pommes frites</i> , vendar ni pravilno.	G 2 G 3 G 7	1 1 1	pommes frites, ponfri → pomfri/pomfrit
	Prezeti besedi, ki jih pišejo <i>classic</i> , <i>carpaccio</i> , vendar ni pravilno.	G 4	13	classic burger → klasični burger goveji carpaccio → goveji karpačo
	Prezeta beseda, ki jo pišejo kot <i>gulaš</i> , vendar ni pravilno.	G 3	1	Gorički gulaš → gorički golaž
	Prezeta beseda, ki jo pišejo kot <i>đuveč</i> , vendar ni pravilno.	G 7	1	Đuveč riž → džuveč riž
	Prezeta beseda, ki jo pogosto pišejo kot <i>capuccino</i> vendar ni pravilno.	G 3 G 5 G 7	1 1 1	Capuccino → kapučino
	Prezeta beseda, ki jo pogosto pišejo kot <i>Coca Cola</i> , vendar ni pravilno.	G 3 G 4 G 5 G 7	1 1 1 1	Coca-Cola/Coca Cola → kokakola

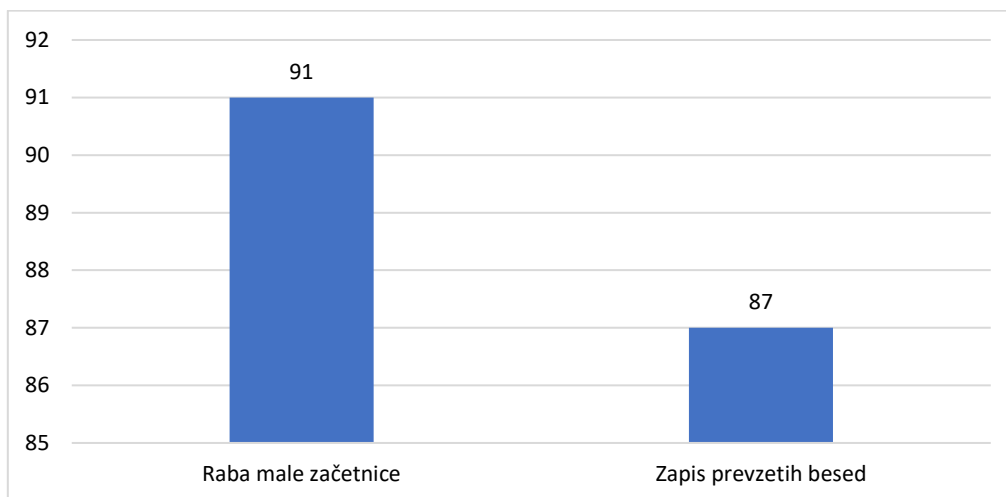
Glede rabe velike začetnice na začetku povedi in končnega ločila na koncu sva ugotovili, da je ena gostilna imela 4 tovrstne napake (na koncu je manjkala pika). Pri rabi male začetnice, ko gre za naštevanje vrste vina, je bilo napak več: 51 napačno zapisanih vrst vina pri treh različnih gostilnah. Podobno je glede napak pri zapisu poimenovanja jedi, ki jih prav tako moramo po Slovenskem pravopisu pisati z malo začetnico. V jedilnih listih sva zasledili 40 napačno zapisanih jedi (morale bi bili zapisane z malo začetnico, bile pa so z veliko).

Pri zapisu prevzetih besed sva našli 87 različnih napak, ki so se pojavile v jedilnih listih vseh izbranih gostiln šolskega okoliša. Najpogosteje (55-krat) pri treh različnih gostilnah je bila v jedilnem listu napačno zapisana beseda pica. Sledi zapis besede klasični (burger), in sicer je bil ta pridevnik napačno zapisan 13-krat pri eni gostilni. Pogosta napaka je bil tudi zapis špagetov po bolonjsko (6-krat) pri dveh različnih gostilnah.

Naslednje najpogostejše napake v jedilnih listih so vezane na zapis prevzetih poimenovanj za pijače. V štirih različnih gostilnah se je pojavila napaka pri zapisu kokakole in v treh pri zapisu kapučina. Trikrat se je pojavila tudi napačno zapisana prevzeta beseda pomfri. S po eno napako si sledijo zapis prevzetih besed špageti po ogljarsko, golaž in džuveč riž.

Število napak sva prikazali še z grafom.

Graf 1: Število pravopisnih napak pri rabi začetnice in zapisu prevzetih besed

Podatki, prikazani v preglednici in grafu, kažejo, da najina druga hipoteza, ki pravi, da je pri zapisu jedi in pijač najpogostejša napaka napačen zapis prevzetih besed, ni bila pravilna, zato jo morava ovreči. Najpogosteje je namreč napačno rabljena mala začetnica.

V nadaljevanju sva analizirali pravopisne napake jedilnih listov glede rabe ločil in upoštevanja pravopisnih pravil pri pisanju ločil (Preglednica 2).

Preglednica 2: Pravopisne napake jedilnih listov pri ločilih

VRSTA NAPAKE	RAZLAGA	OZNAKA GOSTILNE	ŠT. NAPAK	PRIMERI Z ODPRAVLJENIMI NAPAKAMI
Raba ločil: vezaj	Vezaj se uporablja: a) namesto besede in med priredno zloženimi deli besedila (npr. <i>slovensko-hrvaška meja</i>); b) pri podrednih zloženkah (npr. <i>5-odstotna, TV-sprejemnik</i>); c) na koncu pisno osamosvojenega dela zloženke (npr. <i>mikro- in mezoklimatske spremembe, dvo- in tristopenjski študij</i>).	G 1	2	Škatla za pizzo-mala → mala škatla za pico
		G 3	2	5 hodni → 5-hodni meni
		G 4	2	Gosti sok - marelica → marelični gosti sok
		G 5	1	Voda-navadna, z okusom → navadna voda, voda z okusom
		G 7	2	Retaš -jabolčni, skutni, makov → jabolčni zavitek, skutni zavitek, makov zavitek kaneloni-mesni ali gobovi s prilogo → mesni ali gobovi kaneloni s prilogo
Raba končnih ločil	Vsaka poved se začne z veliko začetnico, izjeme obstajajo, vendar so zelo redke. Na koncu povedi je končno ločilo.	G 4	4	Po predhodnem dogovoru.

Presledek med številko in enoto	Med številko in enoto mora biti presledek (npr. <i>5,00 €</i> , <i>4 dkg</i> , <i>1 l</i>).	G 2 G 3 G 4 G 7	7 50 59 45	npr. 250g → 250 g
Presledek za vejico	Za vejico pišemo presledek.	G 2	13	zapis alergenov pod jedmi, npr. (G,J,I) → (G, J, I)
Pisanje poševnice	Stična poševnica se uporablja: a) kot nadomestilo veznika <i>ali</i> ali <i>oziroma</i> (npr. <i>pridni in/ali nadarjeni</i>); b) v pomenu <i>del enega in drugega</i> (npr. <i>šolsko leto 2020/21</i>); c) v pomenu <i>ulomljeno, skozi, na</i> (npr. <i>Alkohol se razgrajuje po 0,15 g/kg na uro</i>); č) kot meja med deli besede (npr. <i>del/a</i>).	G 4 G 7	13 16	sok jabolko / marelice → jabolčni/marelični sok (G4) čaj /tee → čaj/tee (G7)
Nestičen krat (x)	Krat (x) je nestičen.	G 2	3	2xsvinjina+2x puran žar 2x dunajski,priloge → 2 x svinjina + 2 x puran na žaru + 2 x dunajski zrezek, priloge

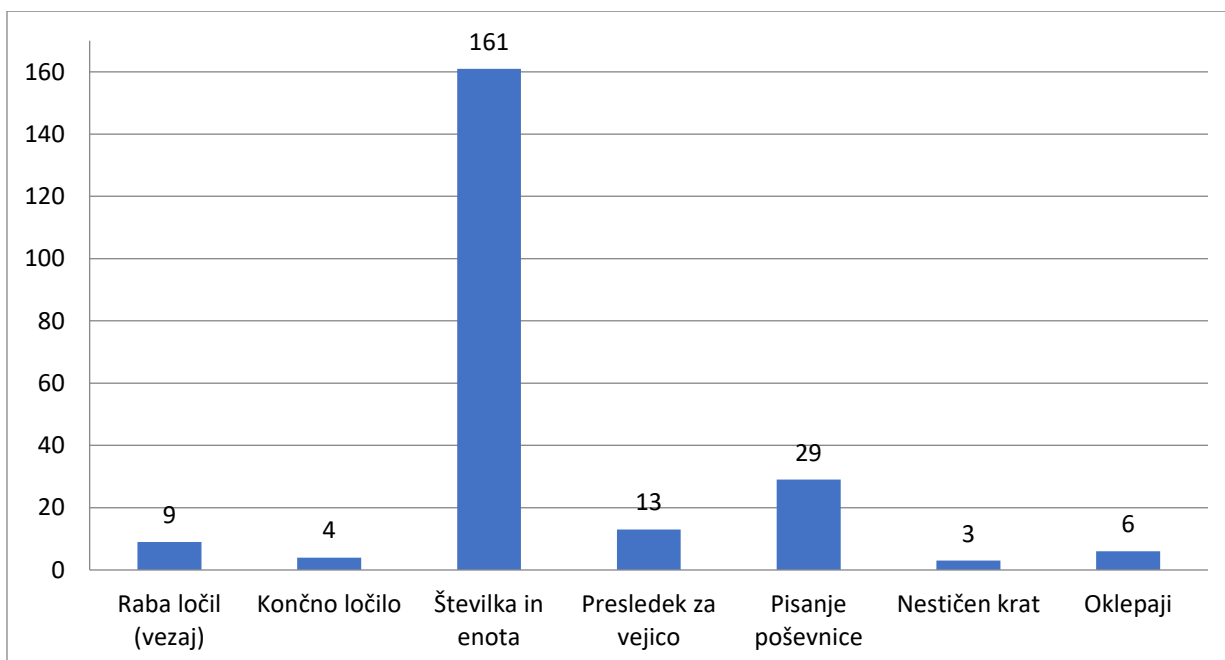
Oklepaji	Oklepaj in zaklepaj sta stična.	G 2	6	(za 1 osebo) → (za 1 osebo) (alergeni L) → (alergeni L)
----------	---------------------------------	-----	---	---

Pri rabi ločil ter presledkov sva opazili, da se je največkrat pojavila napaka v presledku med številko in enoto, in to kar 161-krat (4 dkg, 1 l ...). Pri pisanju poševnice, ki jo lahko pišemo kot nadomestilo ali v pomenu, sva zasledili 29 napak. Štirikrat se je pri eni gostilni še pojavila napačna raba končnega ločila, in sicer pike.

Ena izmed gostiln je imela tri napake pri zapisu znaka krat, saj je ta nestičen. Pri rabi oklepajev je zaradi stičnosti oklepaja ter zaklepaja bilo šest napak. Ugotovili sva, da ena gostilna v okolju naše šole pri zapisu alergenov pod jedmi (npr. G, J, l), 13-krat ni upoštevala presledka, ki stoji za vejico. Pet gostiln je imelo 9-krat napačno zapisan vezaj, ki ga pogosto uporabljamo med podrednimi zloženkami, pri sklanjanju kratic ipd.

Število napak je prikazano tudi z grafom.

Graf 2: Število pravopisnih napak pri ločilih

Najina tretja hipoteza, da je pri rabi ločil v jedilnih listih najpogostejša napaka manjkajoč presledek za vejico, ni bila pravilna. Najpogosteje je bila napačno napisana številka in enota, zato morava najino hipotezo ovreči.

Na koncu sva analizirali še jezikovne napake v jedilnih listih, ki se nanašajo na rabo predlogov, sklanjanje besed, rabo knjižnega jezika in zapis besed oz. besednih zvez. Rezultati so prikazani v Preglednici 3.

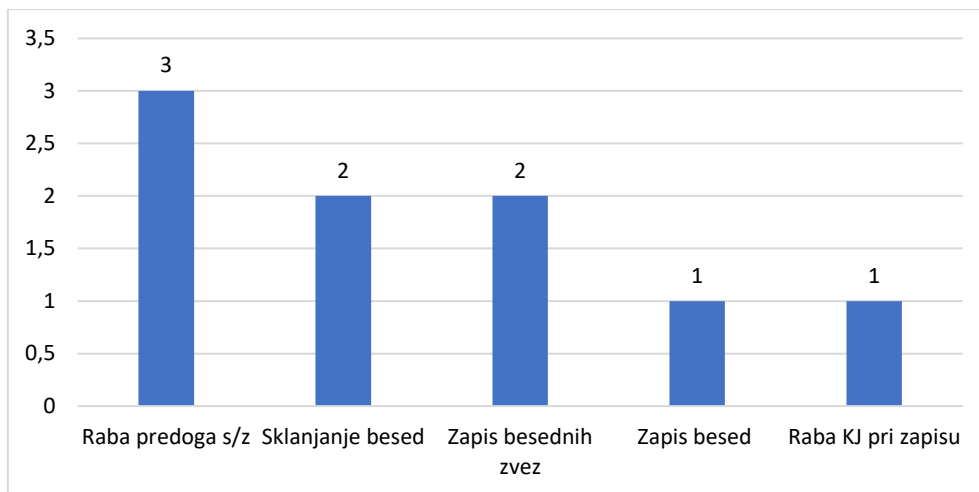
Preglednica 3: Slovnice napake jedilnih listov

VRSTA NAPAKE	RAZLAGA	OZNAKA GOSTILNE	ŠT. NAPAK	PRIMERI Z ODPRAVLJENIMI NAPAKAMI
Raba predloga s/z	Predlog z pišemo pred soglasniki <i>b, d, g, j, l,</i> <i>m, n, r, v, z, ž</i> in vsemi samoglasniki. Predlog s pišemo pred <i>c, č, f, h, k, p, s, š, t.</i>	G 2 G 6 G 7	1 1 1	z česno → s česno fižolovo zelje s domačo klobaso → fižolovo zelje z domačo klobaso pizza z tuno → pica s tuno
Sklanjanje besed	Beseda <i>smetana</i> se pravilno sklanja <i>smetanova, (s)</i> <i>smetanovim.</i>	G 6	2	zelenjavna smetanska → zelenjavna smetanova
Zapis besednih zvez	Pravilno: <i>jabolčni sok,</i> <i>gosti sok, marelični</i> <i>sok ...</i>	G 3 G 4	1 1	sok jabolčni, sok gosti → jabolčni sok, gosti sok
Zapis besed	Pravilen zapis besed.	G 7	1	vegetarjanski → vegetarijanski
Raba knjižnega jezika pri zapisu	Pravilna uporaba slovenskega knjižnega jezika (npr. sklanjanja, spreganja).	G 2	1	Če kaj ne morete prebrat, vprašajte! → Če česa ne morete prebrati, vprašajte.

Glede rabe predlogov sva ugotovili, da so tri gostilne imele vsaka po eno tovrstno napako (skupno tri napake). Pri rabi presledkov sva našle največ napak, in sicer 174, največ pri zapisu

presledka med številko in enoto, in sicer 161 napak pri štirih različnih gostilnah, ter najmanj pri presledku za vejico (13 napak pri eni gostilni). Glede rabe ločil sva našli 47 napak, največ pri pisanju poševnice (29 napak pri dveh različnih gostilnah), ter najmanj pri rabi nestičnega krata in sicer tri tovrstne napake pri eni gostilni. Pri zapisu besed sva našli šest napak, največ pri sklanjanju besed *smetanova/smetanovim*, pri dveh gostilnah, ki sta obe imeli vsaka po eno tovrstno napako (skupaj dve napaki), ter zapisu besednih zvez z istim številom tovrstnih napak. Število napak sva prikazali še z grafom.

Graf 3: Število slovničnih napak

Najina četrta hipoteza, da sta v jedilnih listih nedosledno rabljena predloga *s* in *z*, je bila pravilna, zato jo lahko potrdiva.

Na tem mestu pa morava glede na prikazane rezultate ovreči še najino prvo hipotezo, ki pravi, da je v jedilnih listih šest različnih vrst napak. Teh napak je bilo namreč veliko več, in sicer kar 16.

4 ZAKLJUČEK

Z najino raziskavo sva raziskali pravopisno in slovnično (ne)pravilnost ter število posamičnih napak pri jedilnih listih gostiln v okolišu najine šole. Ugotovili sva, da je v vseh jedilnikih skupaj bilo 15 različnih vrst napak, od tega 416 slovničnih napak v vseh jedilnikih skupaj.

V okolišu najine šole sva izbrali sedem različnih gostiln, od katerih jedilnike sva uporabili za raziskavo. Najpogostejša napaka v jedilnikih je bila presledek med številko in enoto. Ta napaka se je pojavljala predvsem pri pisanju cene posamične jedi in se je pojavila v štirih od sedmih gostiln, katerih jedilni listi so bili vključeni v raziskovanje. Ena najmanj pogostih napak je bila raba velike začetnice, ki sva jo v jedilnikih našli le štirikrat. Precej večkrat se je pojavila napačna raba male začetnice, in sicer kar 91-krat, kar se nama je zdelo precej zanimivo, glede na to, da je bila napačna raba velike začetnice bila kar precej redka. Je pa dejstvo, da se je napačna raba male začetnice pojavljala zlasti pri zapisu prevzetih besed.

Na podlagi analiziranih podatkov sva lahko potrdili le eno najino hipotezo, in sicer četrto hipotezo, da sta v jedilnih listih nedosledno rabljena predloga *s* in *z*. Izkazalo se je, da je v jedilnih listih več kot šest različnih vrst napak (našli sva jih kar 16), da je pri zapisu jedi in pijač najpogosteje napačno rabljena mala začetnica (ne napačen zapis prevzetih besed) in da v jedilnih listih pri ločilih ni najpogostejša napaka manjkajoč presledek za vejico, ampak napačen zapis številke in enote.

Iz rezultatov raziskave lahko sklepava, da bi se drugje po Sloveniji tudi lahko našle podobne pravopisne in slovnične napake, kot so se v okolišu najine šole, še posebej raba presledka med številko in enoto, in tudi druge napake, ki so se pogosto pojavljale v jedilnih listih (npr. zapis prevzetih besed). Zato bi bila dobra ideja, narediti kakšen kratek seznam za pisce jedilnih listov gostiln, na katerem bi bile pogoste pravopisne in slovnične napake, da bi jih lahko upoštevali in bi bilo posledično lahko manj napak v jedilnih listih. Ne nazadnje bi s tem spodbujali pravilno rabo in pisanje v slovenskem jeziku v gostinstvu.

VIRI IN LITERATURA

Dobrovoljc, Helena (2016). *Pisanje imen jedi: šolski jedilnik*. Jezikovna svetovalnica, <https://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/1264/pisanje-imen-jedi-%C5%A1olski-jedilnik> (datum dostopa: 6. 10. 2020).

Kukanja, Marko (2012). *Management prehrabnenih obratov: operativni procesi*. Kopet: Založba Univerze na Primorskem.

Novak, Bogdan, in Lenarčič, Simon (2009). *Kuharska enciklopedija: svet gastronomije od A do Ž*. Ljubljana: Modrijan.

Pravopis – pravila (2001). Fran.si, https://fran.si/134/slovenski-pravopis/datoteke/Pravopis_Pravila.pdf (datum dostopa: 5. 11. 2020).

Sagadin, Janez (1993). *Poglavja iz metodologije pedagoškega raziskovanja*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.

Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU (2020). Fran.si., <https://fran.si/> (datum dostopa: 13. 11. 2020).

Toporišič, Jože, idr. (2001). *Slovenski pravopis*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

Zakon o javni rabi slovenščine, Uradni list Republike Slovenije, št. 86/04 in 8/10 (2004), <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3924> (datum dostopa: 25. 11. 2020).

PRILOGA

Preglednica 4: Seznam gostiln

IME GOSTILNE	OZNAKA GOSTILNE	KRAJŠAVA OZNAKE
Okrepčevalnica pri Cimešteru	Gostilna 1	G 1
Gostilna pri Eriki	Gostilna 2	G 2
Gostilna Jelenov hram	Gostilna 3	G 3
Kodila	Gostilna 4	G 4
Gostilna Kuhar-Kosi	Gostilna 5	G 5
Gostilna Marič	Gostilna 6	G 6
Gostilna na Jasi	Gostilna 7	G 7